

alterNativa
Intercanvi amb Pobles Indígenes

MEMÒRIA D'ACTIVITATS 2009

TREBALLEM PER UN MÓN MÉS JUST I MÉS DIVERS

especialitzats en cooperació *amb* pobles indígenes

El 2009

L'any 2009 s'ha vist marcat a **alterNativa** pels greus incidents ocorreguts al Perú que han afectat a la Asociación Interètnica para el Desarrollo de la Selva Peruana (AIDSESEP), l'organització sòcia amb la qual fa anys que treballem. El dia 5 de juny de 2009, en la coneguda com a “Curva del Diablo” de la carretera Fernando Belaunde (província de Bagua), el cos d'Operacions Especials de la Policia Nacional del Perú va desallotjar de forma forçosa als manifestants indígenes que mantenien un bloqueig denunciant la promulgació d'una sèrie de Decrets Legislatius que afectaven als seus territoris ancestrals. L'enfrontament va tenir un lamentable balanç de 33 persones mortes i més de 200 ferits.

AIDSESEP agrupa, a través de sis coordinadores regionals, a més de 1.300 comunitats indígenes de l'Amazònia. Com a associació dels indígenes de l'Amazònia peruana, AIDSESEP ha liderat aquesta protesta en contra d'uns decrets que atempten els drets que els reconeix el Conveni 169 de l'OIT, ratificat pel Perú. El president de l'AIDSESEP i molts d'altres dirigents indígenes van ser acusats d'autors materials o intel·lectuals dels fets. El president d'AIDSESEP va haver de refugiar-se com a exiliat polític a Nicaragua. Els atacs des de la judicatura, declaracions amb to racista dels representants del Govern i fiscalitzacions de l'Agència Peruana de Cooperación s'han dirigit en contra de la institució sòcia d'alterNativa així com de les ONGs que els donem suport.

Des del moment dels fets, **alterNativa** i les altres ONGs amb les que formem una aliança (Almáciga Grupo de Trabajo Intercultural, ACSUD Las Segovias País Valencià i Mugarik Gabe) vam promoure, també de forma coordinada amb altres entitats catalanes, un Manifest denunciant la vulneració flagrant dels drets dels indígenes, al qual s'hi van adherir més de 100 entitats i va ser entregat al consolat peruà de Barcelona. El seguiment de les conseqüències de la càrrega policial del 5 de juny ha estat una activitat principal durant aquest any, observant la derogació d'una part dels decrets en controvèrsia i les demandes d'explicacions al Govern peruà per part de diferents instàncies internacionals de Drets Humans.

Per altra banda, el 2009 ha estat marcat pels efectes de la crisi econòmica. Els compromisos del compliment del 0,7% en Ajuda Oficial al Desenvolupament en més d'una dècada d'auge econòmic no han estat assolits. En canvi, l'excusa de la crisi ha pressionat amb una gran facilitat per la congelació o disminució dels pressupostos destinats als països més desfavorits, oblidant les causes de la injusta repartició de la riquesa que provoca un sistema econòmic basat en el creixement il·limitat.

Recollim les idees propositives dels pobles indígenes del 'bon viure' i del respecte a la natura com a bases fonamentals de qualsevol tipus de desenvolupament des de l'exercici del dret a l'autodeterminació que els reconeix la Declaració dels Drets dels Pobles Indígenes de Nacions Unides.

La memòria que teniu a les mans, recull l'esforç de molta gent, persones implicades en treballar per canviar cap a un món més just i més divers.

Moltes gràcies a totes i a tots!

alterNativa i la seva trajectòria

alterNativa Intercanvi amb Pobles Indígenes som una associació sense afany de lucre (ONG pel Desenvolupament), creada el 1986 i especialitzada en cooperació amb Pobles Indígenes. Som membre fundador de la Federació Catalana d'ONGDs, políticament independents i sense cap filiació religiosa.

Vam néixer el 1986, a Barcelona, de l'interès d'un grup de persones per fer possible un canvi a nivell global en les relacions socials i de poder existents. Així, els primers anys ens vam vincular a la **xarxa Plenty** al compartir la idea que al món existeixen prou recursos per a tothom si se saben distribuir de forma justa.

Al 1990 l'Assemblea decideix que l'associació s'anomenarà **Alternativa Solidària**, i comença a treballar conjuntament amb els Pobles Indígenes per promoure un canvi social.

- A través de l'**enfortiment de les comunitats locals** i de les organitzacions indígenes, es busca que puguin assumir un paper protagonista en els seus propis processos de desenvolupament.
- Paral·lelament, i mitjançant tasques de difusió a la nostra societat, es dona a conèixer l'origen de les **desigualtats entre els pobles** i la situació de marginació d'alguns al món, alhora que es promouen **alternatives al model social vigent** com ara el comerç just o el consum responsable.
- S'inicien, també, diverses accions d'incidència político-institucional destinades a sensibilitzar les administracions i els agents polítics i socials pel què fa a l'especificitat de la **cooperació amb Pobles Indígenes**.

L'any 2006, coincidint amb el 20è aniversari de l'entitat, es decideix fer un nou canvi de nom que reculli la trajectòria de l'entitat i reafirmar la nostra especialització: **alterNativa. Intercanvi amb Pobles Indígenes**.

Inscrita al Registre Nacional d'Associacions nº 69.343
i al Registre de la Generalitat de Catalunya nº 8.606

Filosofia i objectius

Promovem i difonem alternatives socials, econòmiques i ambientals a models hegemònics i homogeneïtzadors de desenvolupament. Aquest objectiu es realitza en el suport a processos de desenvolupament alternatius que contemplin la diversitat cultural, la justícia social i la sostenibilitat ambiental com a principis de la seva acció. Donem suport a l'auto desenvolupament dels Pobles Indígenes com a estratègia per a assolir el nostre objectiu.

Creiem que al planeta existeixen recursos suficients per a tothom, a condició que el seu ús sigui racional i la seva distribució equitativa. És per això que adoptem una posició crítica enfront del model de desenvolupament neoliberal seguit pels països industrialitzats. Aquest model maximitza la lògica econòmica i l'utilitza com a model d'organització social, promovent un creixement econòmic il·limitat i insostenible basat en l'acumulació de béns, el consum de masses, l'espoli dels recursos naturals i, en definitiva, l'explotació d'uns pobles pels altres. Pensem que tal model, a banda de no ser viable a la llarga, tampoc és just ni ètic de *per se*.

Els Pobles Indígenes, així com moltes altres variants de pobles i cultures, mostren uns coneixements ancestrals sobre la natura que els permeten crear models de desenvolupament harmònics i compatibles amb el seu medi. A **alterNativa** partim del respecte a les persones i a l'entorn que les envolta com a forma d'entendre la vida i com a principi de sostenibilitat del món. Per això **promovem un desenvolupament autòcton respectuós amb les cultures indígenes i el seu entorn**, potenciant que cada poble defineixi de forma autònoma i democràtica el seu propi model de desenvolupament i les seves formes d'organització social.

Amb aquesta finalitat, i des de la creença que un altre món és possible, treballem per un **desenvolupament integral a escala humana**.

Els nostres principis

alterNativa treballa des d'una perspectiva de **viabilitat ecològica, humana i econòmica**, que s'aplica al funcionament intern de l'entitat a partir dels següents principis:

- Auto desenvolupament com a procés
- Respecte cultural i equitat social i de gènere
- Reflexió crítica i propostes de canvi
- Autonomia institucional i participació de base
- Responsabilitat mediambiental i Consum responsable
- Treball en equip i responsabilitats compartides
- Transparència econòmica, informativa i de presa de decisions
- Creixement equilibrat i planificat
- Responsabilitat social

Implementem diferents mesures de responsabilitat laboral, social i ambiental, com per exemple:

- Apliquem una distribució salarial igualitària entre el personal remunerat

i vetllem per la conciliació de la vida personal i laboral

- Ens hem finançat mitjançant una cooperativa bancària d'actuacions ètiques i solidàries, la *Coop57*
- Reciclem, reutilitzem i reduïm el consum de materials d'oficina; així reduïm també la nostra petjada ecològica

Pertinença a xarxes

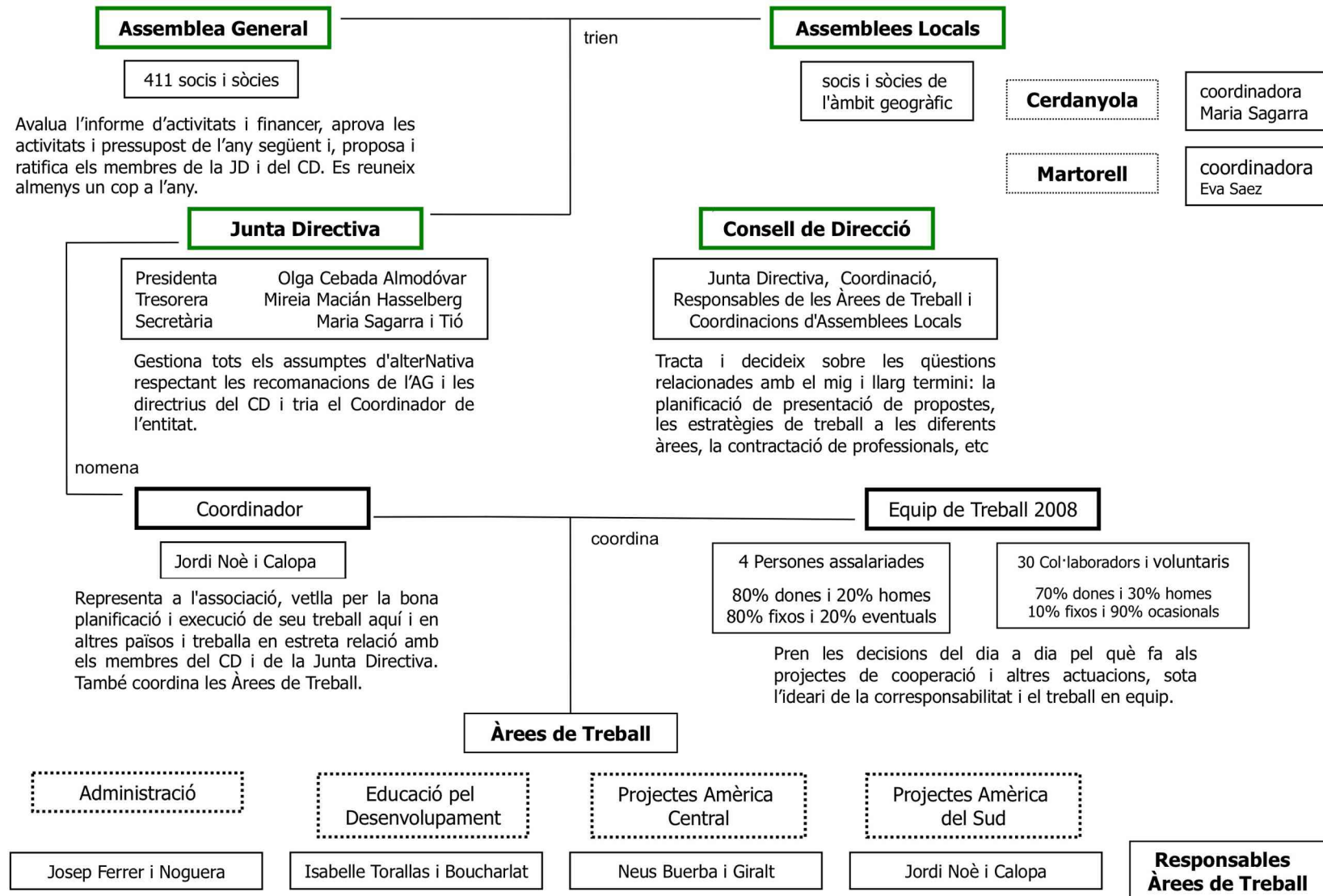
Federació Catalana d'ONG per al Desenvolupament, membre fundador, 1986
Xarxa d'ONG a nivell europeu de treball amb Pobles Indígenes, la qual no està formalitzada, 2000

Xarxa de Suport als Drets dels Pobles Indígenes, formada per les entitats *Mugarik Gabe*, *Almáciga Grupo de Trabajo Intercultural*, *ACSUD- País Valencià* i *alterNativa Intercanvi amb Pobles Indígenes*. Treballem en aquesta xarxa informal des del 2003 i hem executat projectes conjuntament des del 2005

COOP57, cooperativa de finançament Ètic i Solidari, 2004

RINEIB - Xarxa Internacional de Recerca en temes d'Educació Intercultural Bilingüe, 2009

Organització interna - La base social d'**alterNativa** són els **socis i sòcies**, els quals estableixen la filosofia, estratègies i línies de treball i donen suport a les accions empreses. També es compta amb la participació directa i regular de **col·laboradors i voluntaris** de diverses disciplines que donen continuïtat a alguna activitat o projecte i que són imprescindibles per a poder assumir els reptes i els objectius d'**alterNativa**. Així mateix, les **Assemblees Locals** realitzen activitats de difusió i d'incidència en cada municipi i participen en la vida associativa de l'entitat. Actualment, a part de la seu de Barcelona, existeixen dos grups locals: a Cerdanyola i Martorell.

Qui són els Pobles Indígenes

Les Nacions Unides calculen que hi ha al món aproximadament **350 milions d'indígenes agrupats en més de 5.000 pobles**, cadascun amb la seva pròpia i diferent cosmovisió.

Definir qui són els Pobles Indígenes ha estat una operació plena de controvèrsia i polèmica, ja que no hi ha un consens unànim sobre quins indicadors s'ha de prendre per a considerar-los com a tal. Les classificacions i categoritzacions sobre qui o què són els indígenes tenen repercussions a l'hora de legitimar o possibilitar una reivindicació dels seus drets històrics. Per exemple, si es pren com un dels indicadors per a ser considerat indígena la conservació d'una llengua nativa, es deixen fora tots aquells grups assimilats lingüísticament però que tenen unes arrels i una cultura evidentment diferenciades.

Aquest reduccionisme definitori ha format part d'estratègies estatals indigenistes amb l'objectiu de reduir la capacitat reivindicativa i deslegitimar les demandes d'aquests grups. Per tot això, la major part de representants i dirigents indígenes han expressat en alguna o altra ocasió la seva disconformitat amb els diversos intents d'establir una definició universal.

La definició actualment més estesa i emprada és la que proporciona el **Conveni 169 de la Organització Internacional del Treball (OIT)** de 1989, relatiu als “Pobles Indígenes i Tribals en Països Independents”. Segons el Conveni 169, es consideren indígenes aquells **pobles situats en països independents i que descendeixen de poblacions que habitaven el país, o una regió geogràfica a la que pertanyia el país, a l'època de la conquesta, la colonització o en el moment de l'establiment de les actuals fronteres estatals i que, qualsevol quina sigui la seva situació jurídica, conserven total o parcialment les seves pròpies institucions socials, econòmiques, culturals i polítiques**. Un criteri fonamental perquè un grup tingui consideració de, i sigui reconegut com a, Poble Indígena serà el de la pròpia consciència de la seva identitat.

Problemàtica i reivindicacions

Però, centrant-nos en **Amèrica Llatina**, quines són les demandes dels grups indígenes que tant espanten els Estats dels què formen part? El centre d'aquestes reivindicacions recau en la propietat de la terra, històricament expropiada i actualment en mans d'una oligarquia que permet, juntament amb el govern, una explotació sistemàtica dels recursos naturals per part de les **transnacionals**. El territori s'ha convertit, més enllà de la reivindicació material, en la base per a la reivindicació ètnica i per a la construcció d'un projecte polític. Tal projecte comporta una demanda d'autonomia i d'autodeterminació sobre aquest territori, així com el reconeixement de la pròpia etnicitat, que ha d'estar necessàriament reconeguda constitucionalment.

Els denominats **Moviments Indígenes** han proliferat sobretot a partir dels anys 90, donant veu a aquelles problemàtiques de les seves comunitats que les polítiques estatals contribueixen a fer cròniques (pobresa, marginació) i, reivindicant els drets col·lectius i històrics sobre territori i autodeterminació. En oposició als Estats uninacionals i homogeneïtzadors, que no reconeixen la diversitat cultural, **els indígenes reclamen Estats plurinacionals on la diferència sigui possible**.

Al 2007, fruit de més de dues dècades de treball, es produí un fet històric per les lluites dels pobles indígenes d'arreu del món: l'Assemblea General de l'ONU va aprovar la **Declaració de les Nacions Unides sobre els Drets dels Pobles Indígenes**. Aquesta, representa un instrument dinàmic en les normes internacionals que ajudarà a reclamar l'exercici real dels drets dels pobles indígenes.

Línies estratègiques 2006 - 2011

Per a dur a terme la nostra finalitat hem definit els següents eixos estratègics, que s'articulen en dues línies de treball:

Cooperació amb Pobles Indígenes

Des d'**alterNativa** volem donar suport al reconeixement i exercici efectiu dels drets col·lectius dels Pobles Indígenes, i als seus propis models d'autodesenvolupament que contempen la diversitat cultural, la justícia social i la sostenibilitat ambiental. Aconsegüim aquests objectius mitjançant el treball amb els Pobles Indígenes i les seves organitzacions.

Per això treballem amb organitzacions indígenes de Llatino Amèrica en processos de:

Educació amb Identitat

Rebre una educació sorgida de la pròpia cultura és fonamental pels pobles indígenes ja que permet la transmissió cultural i identitària, així com assolir objectius de qualitat educativa universals.

- Educació Intercultural Bilingüe
 - Formació de mestres
 - Elaboració de currículums i materials educatius
 - Escolarització
 - Incidència en reformes educatives
- Patrimoni cultural
 - Creació de centres de recursos culturals
 - Producció cultural-artística

Organització

Enfortir les estructures organitzatives i els lideratges propis dels pobles indígenes els ha de permetre una major capacitat de defensa i exercici dels drets que tenen reconeguts tant a nivell estatal com a nivell internacional.

- Incidència en polítiques públiques
- Participació social
- Governabilitat
- Formació de líders

- Enfortiment d'estructures tradicionals

Territori

El territori és un concepte clau per als pobles indígenes, defensar-lo és defensar la seva existència com a pobles. Avui dia, malgrat els drets reconeguts al Conveni 169 de la OIT i la Declaració de Nacions Unides, les violacions del dret al consentiment previ, lliure i informat per part d'estats i transnacionals mantenen als pobles indígenes en permanent estat d'alerta.

- Defensa territorial
- Gestió de recursos

Intercanvi Cultural

Des d'**alterNativa** considerem de vital importància la **promoció i difusió dels valors culturals i socials dels pobles indígenes** dins de la nostra societat, amb l'objectiu d'assolir una major aproximació entre ambdues realitats, i així, transmetre a la nostra societat el valor humà de la diversitat i la necessitat de defensar la identitat cultural diferenciada dels Pobles Indígenes. Difonem el coneixement sorgit de les experiències de treball amb els Pobles Indígenes i les seves organitzacions.

Per això treballem desenvolupant projectes i activitats entorn a la:

Recerca i formació

Investigar, documentar, aprofundir i formar en les problemàtiques que afecten aquests pobles per desenvolupar i potenciar les línies d'acció i projectes que l'entitat promoció

- Línia actual de recerca: Educació Intercultural Bilingüe
- Suport a la recerca: Centre de Documentació a la seu de l'entitat
- Publicació del Butlletí especialitzat en Pobles Indígenes (2.000 subscriptors per correu ordinari)
- Formació a nivell intern i extern a persones interessades mitjançant tallers, seminaris, cursos i jornades específiques

Sensibilització

Fer conèixer a la ciutadania les problemàtiques que afecten als pobles indígenes per aprofundir en el coneixement mutu que permet comprendre tant aquelles formes diferents de pensament, com aquelles formes d'organització social alternatives

- Exposicions
- Xerrades
- Mostra de cinema indígena

Incidència social i política

Incidir en les polítiques públiques tan a Catalunya com a l'Estat espanyol i en la percepció dels pobles indígenes a la societat per fomentar una major comprensió de les especificitats del treball amb pobles indígenes i el respecte dels seus drets individuals i col·lectius

- Participació i incidència en sectors clau: polítics, administració, mitjans de comunicació, universitats, ONG, etc.
- Coordinació amb xarxa estatal d'entitats especialitzades en pobles indígenes i projectes comuns
- Participació a la Comissió de seguiment de polítiques de cooperació de la FCONGD

-Federació Catalana d'Organitzacions No Governamentals per al Desenvolupament-

Projectes de cooperació amb Pobles Indígenes 2009

alterNativa som una organització especialitzada en cooperació **amb** Pobles Indígenes

Una part vital de la nostra feina és identificar organitzacions indígenes que segueixin una línia de treball coherent amb l'ideari i objectius d'**alterNativa** i que ofereixin possibilitats de treball a llarg termini. Col·laborem doncs amb organitzacions locals i de base que mantenen una forta vinculació amb les comunitats o bé amb organitzacions de segon nivell que agrupen a les primeres en base a la pertinença a un territori o bé per una especialització sectorial.

Guatemala

Ètnies: 23 (21 pobles maies, xinca i garífuna)

Població indígena: 60% població total

Població total: 12,7 milions (2005)

IDH país: 0,696 (posició 121 de 179, 2006)

COINDI
Cooperación Indígena por el Desarrollo Integral
 Contrapart des del 2004

COINDI és una organització maia de caràcter comunal, creada al 1986 amb l'objectiu de fomentar el desenvolupament integral de les comunitats indígenes. El seu marc d'acció es concreta en una quarantena de comunitats Kaqchikel i Kiché, situades als municipis de Sololà, Nahualà i Santa Catarina Ixtahuacan. **alterNativa** dona suport amb els següents projectes al seu programa de formació socio-política de les dones.

Promoció de la capacitat d'incidència social i política de la dona indígena per a l'exercici efectiu dels seus drets individuals i col·lectius

Línia estratègica: Organització

Abast: Departament de Sololà

Pobles Maies

Programa en execució

Durada 3 anys, 2008- 2011

Juntament amb Cooperación Indígena para el Desarrollo Integral (COINDI), de Sololà, **alterNativa** segueix recolzant l'enfortiment de la organització de les dones K'iche i Kaqchikel de la zona. El programa "Promoció de la capacitat d'incidència social i política de la dona indígena per a l'exercici efectiu dels seus drets individuals i col·lectius" ha iniciat el mes d'octubre de 2009 el seu segon any.

En aquest primer any del programa, s'ha començat a treballar en l'enfortiment de

l'organització, la formació i la participació ciutadana de les dones indígenes del Departament de Sololà amb l'objectiu de constituir lideresses que tinguin la capacitat de participar i incidir en diversos espais de presa de decisions, amb la finalitat de buscar el reconeixement dels seus drets ciutadans i, paulatinament, la millora del nivell de vida de les seves comunitats.

Durant l'any 1, s'ha treballat en el canvi d'actitud de les dones i això s'està reflectint en les decisions i accions que estan exercint en les seves comunitats. Prova d'això és que s'ha incrementat el nombre de dones a les associacions, participen activament als tallers de capacitació que es realitzen, formen part de les juntes escolars de les seves comunitats, estan integrades cada cop més en els Consells comunitaris de Desenvolupament, i en la Comissió de la Dona. S'han executat accions d'acompanyament per a aconseguir la participació equitativa de dones i d'homes en els diferents espais de participació i sobretot de presa de decisió a nivell comunitari, municipal i departamental. Aquests espais fins fa alguns anys enrere estaven conformats només per homes, actualment són agrupacions mixtes permetent la participació activa de les dones per a fer valer els seus drets individuals i col·lectius. Entre altres assoliments les dones han millorat el seu lideratge i la seva capacitat de gestió, ja que han assolit l'adjudicació de diversos projectes productius, com la construcció d'hivernacles, granges avícoles, etc. beneficiant al seu grup i la seva comunitat.

El programa, des d'aquest mateix any 2009, comptarà també amb el cofinançament de l'Ajuntament de Barcelona.

Aportacions externes al projecte: 531.000€

Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament: (60%)

Ajuntament de Barcelona (40%)

CNEM
Consejo Nacional de Educación Maya
 Contrapart des del 2006

CNEM és una organització que agrupa més de 20 entitats maies que treballen en educació intercultural bilingüe. Constitueix l'òrgan rector autònom d'Educació Maia i és promotor de la participació del poble maia en el desenvolupament d'un sistema educatiu basat en la cosmovisió maia per construir una societat guatemalenca solidària i respectuosa de la interculturalitat.

Més informació: www.cnem.edu.gt

Enfortiment de l'Educació Maia Bilingüe Intercultural en el marc del Sistema Educatiu Nacional guatemalenc

Línia estratègica: Educació amb Identitat

Abast nacional

Pobles Maies

Projecte en execució
Durada d'1 any, 2009- 2010

El mes de novembre del 2009 varem iniciar aquest projecte, amb el Consejo Nacional de Educación Maya (CNEM), apostant per la important tasca d'incidència política en defensa de l'educació maia que està jugant el CNEM amb el govern guatemalenc.

El projecte té per objectiu la promoció dels drets educatius del poble maia en el sistema educatiu nacional mitjançant la incidència social i política. S'estan sistematitzant experiències exitoses en EIB fruit de l'experiència de les organitzacions membres del CNEM, s'estan elaborant de materials d'orientació per al sistema nacional i treballant en espais de negociació amb autoritats educatives. El context actual afavoreix la viabilitat de l'actuació, en tant que el CNEM ha aconseguit ser reconegut com interlocutor vàlid per part del Ministeri d'Educació, com l'organització assessora del procés d'Educació Maia dins el Sistema Educatiu Nacional.

El projecte va adreçat a la comunitat educativa guatemalena en general, i concretament a aquelles instàncies amb més capacitat de decisió i pressió social: gremi magisterial, consells educatius de pobles indígenes, directors/es, tècnics/ques, autoritats educatives, així com les organitzacions membre de CNEM, que compten amb una valuosa experiència en educació Maia.

Aportacions externes al projecte: 88.616.37 €
Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament: (87%)
Ajuntament de Cerdanyola del Vallés (13%)

ACEM

Asociación de Centros Educativos Mayas

Contrapart des del 2007

ACEM és una de les 20 entitats que formen part del CNEM. Agrupa a 36 Centres Educatius que ofereixen estudis als nivells: preprimari, primari i mig, cicle de cultura general (bàsic) i diversificat (Formació de Mestres bilingües Maia-Espanyol), contribuint a través d'un procés educatiu adequat i pertinent, al desenvolupament integral de l'alumnat i al respecte i rescat de la identitat cultural dels grups socials i ètnics on funcionen.

Més informació: www.cnem.edu.gt

Elaboració i pre-implementació d'un currículum amb pertinença cultural per al cicle bàsic, inserit en les estratègies del Ministeri d'Educació de Guatemala.

Línia estratègica: Educació amb Identitat

Abast nacional

Pobles Maies

Projecte finalitzat
Duració d'1 any, 2008- 2009

L'Asociación de Centros Educativos Mayas (ACEM) és una de les 20 entitats que formen part del CNEM. Entre el novembre de 2008 i el novembre de 2009 s'ha dut a terme un projecte basat en l'elaboració i pre-implementació d'un currículum amb pertinença cultural per al cicle bàsic, inserit en les estratègies del Ministeri d'Educació de Guatemala. El projecte s'ha executat a 26 escoles maies de cicle bàsic ubicades en 23 municipis d'11 departaments de Guatemala.

L'objectiu del projecte ha estat reformular el currículum maia de cicle bàsic (destinat a estudiants de 13 a 15 anys), com un complement al Currículum Nacional Base, de forma negociada amb el Ministeri d'Educació, amb qui ACEM, membre del Consejo Nacional de Educación Maya, té interlocució directa.

Aquest nou currículum, sorgit de les necessitats dels pobles

indígenes maies de Guatemala, constitueix un material de gran valor per a implementar a les 26 escoles maies de cicle bàsic que formen part d'ACEM, així com en les escoles vinculades al Consejo Nacional de Educación Maya. A inicis del 2010 ACEM ha vist reconeguts els seus esforços i el Ministeri d'Educació ha donat el vist i plau tècnic per a la implementació del currículum. AlterNativa te la voluntat de donar continuïtat a aquest projecte durant el 2010, amb una segona fase que consistirà precisament en la formació de mestres per a la implementació del currículum a l'aula.

Aportacions externes al projecte: 57.404,00 €
Ajuntament de Barcelona (87%)
Ajuntament de Martorell (13%)

Perú

Ètnies: 65 pobles
Població indígena: 45%
Població total: 27,3 milions (2005)
IDH país: 0,788 (posició 79 de 179, 2006)

AIDSESP
Asociación Interétnica de Desarrollo de la Selva Peruana
Contrapart des de 1993

AIDSESP és una organització indígena que representa a 12 federacions, les quals agrupen 9 ètnies indígenes de la selva amazònica peruana i treballa a partir de les oficines regionals distribuïdes pel territori. Els Programes Nacionals estan enfocats a afrontar els problemes crítics que comparteixen molts pobles indígenes i són una experiència imprescindible de gestió de recursos, demostrant que els indígenes poden governar-se i aportar al país.

Més informació: www.aidesep.org.pe

Valoració i desenvolupament de la identitat dels pobles indígenes de l'amazònia peruana a través d'una educació amb identitat cultural

Línia estratègica: Educació amb Identitat

Departament de Loreto

Pobles Aguaruna, Shawi, Candoshi, Shuar,
Achuar, Cocama - Cocamilla, Quechuas del
Pastaza, Shapra, Shiwilo, Tikuna

Projecte en execució

Duració d'un any 2008-2009

El projecte s'inicia a finals del 2007, després de signar-se el conveni de col·laboració entre **alterNativa** i **AIDSESP** - FORMABIAP (programa de Formació de Maestros Bilingües de la Amazonía Peruana d'AIDSESP) i ha finalitzat el mes de juliol de 2009.

Sota l'objectiu d'enfortir la identitat cultural dels pobles indígenes de l'Amazònia peruana s'han articulats diferents línies d'actuació dirigides a la promoció i salvaguarda del patrimoni cultural material i immaterial d'aquests pobles. En primer lloc i, gràcies a la trajectòria del programa FORMABIAP en Educació Intercultural Bilingüe (EIB), s'han elaborat i editat 6 materials educatius sobre *història* i *ciència ambient* de 4 pobles (shawi, kukama-kukamiria, tikuna i kiwchas) per tal de millorar els instruments de mestres i alumnes per desenvolupar una educació amb pertinença cultural a les escoles del nivell de primària. Per altra banda, s'han utilitzat les Tecnologies de la Informació i Comunicació (TIC) per a la salvaguarda del patrimoni cultural immaterial. Amb la participació de docents i alumnes del FORMABIAP s'ha creat un catàleg on-line d'elements culturals de diferents pobles

indígenes que es pot consultar a la pàgina web www.riosdesaber.org. La unitat virtual en línia instal·lada a la Comunitat Educativa de Zungarococha del FORMABIAP ha permès als docents i alumnes accedir a internet, participar en els continguts d'aquesta web i reduir alhora l'esclatxa digital, acostant-los a l'ús de les TIC.

S'ha elaborat, també, una investigació sobre les formes de discurs de quatre pobles indígenes que suposa un avenç en la investigació, difusió i formació de les diferents llengües i formes d'expressivitat indígenes. El mitjà radiofònic, s'ha utilitzat per a donar a conèixer el resultat d'aquestes investigacions, els elements del patrimoni cultural immaterial recollits al catàleg, així com aspectes generals sobre la cosmovisió i la realitat dels diferents pobles indígenes amb els que treballa el Programa FORMABIAP.

Pel que fa a la salvaguarda del patrimoni cultural material, s'ha adequat i instal·lat una sala ecomuseu que recull elements del patrimoni cultural material de diferents pobles a través d'una exposició. Aquesta sala està oberta al públic i s'organitzaran visites amb centres educatius de la ciutat d'Iquitos, així com amb organitzacions culturals, per tal de donar-la a conèixer.

Aportacions externes al projecte: 211.022€

Agencia Española de Cooperación Internacional para el Desarrollo (94%)

Ajuntament de Cerdanyola del Vallès (6%)

Recolzament a l'autodesenvolupament dels pobles indígenes i al reconeixement i aplicació efectiva dels seus drets. Equador, Bolívia, Perú, Colòmbia, Paraguai, Guatemala i Mèxic -Chiapas

Línia estratègica: Organització i Territori

Províncies de l'Alto Amazonas i Datem del Maraón, Departament de Loreto

Pobles Aguaruna, Shawi, Kandozi, Shuar, Achuar, Cocama - Cocamilla, Quechuas del Pastaza, Shapra, Shiwilo

Projecte en execució

Duració de 4 anys
2008-2012

La Xarxa de Suport als Drets dels Pobles Indígenes (*Mugarik Gabe, Almaciga Grupo de Trabajo Intercultural, ACSUD Las Segovias País Valencià, i alterNativa Intercanvi amb Pobles Indígenes*) impulsa un Conveni de cooperació finançat per l'AECID amb una durada total de 48 mesos que té per objectiu donar suport als processos de desenvolupament dels pobles indígenes, basats en el reconeixement i aplicació efectiva dels seus drets col·lectius. En aquest sentit les 4 ONGD de l'agrupació ens hem coordinat amb 12 organitzacions indígenes que treballen amb pobles del Perú, Equador, Colòmbia, Guatemala, Mèxic, Paraguai i Bolívia, per a la definició i execució de processos que contribueixin a l'objectiu esmentat.

AlterNativa, en aliança amb AIDSESEP, coordina les accions que es duen a terme al Perú en el context d'aquest Conveni. Durant aquest primer any d'execució del Conveni, al Perú s'han realitzat els treballs de georeferenciació, estudis poblacionals i constitució de 20 comunitats indígenes amb la inscripció als registres públics com a reconeixement legal de la seva personalitat jurídica, s'han fet tasques de georeferenciació i de revisió dels estatuts i mapes de comunitats ja legalitzades amb la finalitat d'actualitzar la composició dels òrgans de govern d'aquestes comunitats i de conèixer exactament la seva ubicació i títols de propietat amb sistemes de posicionament global (GPS).

El context en què s'han desenvolupat aquestes activitats ha estat de gran conflictivitat entre el Govern del Perú i els pobles indígenes i, en especial, amb AIDSESEP que ha liderat una protesta en contra de una sèrie de decrets legislatius tal com apareix explicat en la introducció d'aquesta memòria.

En aquest mateix marc, alterNativa va participar en la IV Cumbre Continental de Pueblos y Nacionalidades Indígenas del Abya Yala, realitzada del 27 al 31 de maig a Puno (Perú), facilitant l'organització de la trobada intercontinental i la participació de diferents organitzacions indígenes. Destaquem les taules de treball de territori i recursos naturals i la de plurinacionalitat i govern propi on hi va haver més aportacions i discussió, on el discurs va ser més apassionat en defensa de la 'mare terra', la promoció del 'viure bé' i la reivindicació del dret a l'autodeterminació. També es va editar un video fent un recorregut del desenvolupament de la cimera.

Aportacions externes al projecte: 266.000€
Agencia Española de Cooperación Internacional al Desarrollo (100%)

Accions d'Intercanvi Cultural 2009 (Educació pel Desenvolupament)

Recerca i formació

El Centre de Documentació, és fruit de la nostra trajectòria de cooperació amb Pobles Indígenes, posant a disposició del públic un fons bibliogràfic i documental especialitzat, que compta amb servei de consulta guiada, reprografia i préstec de documents. Per concertar una visita, cal posar-se en contacte amb [alterNativa](#), mitjançant l'e-mail o el telèfon.

- **Curs “Pobles Indígenes i drets reconeguts a l'escena internacional”**

Hem organitzat i celebrat aquest curs amb l'objectiu de difondre els continguts de la *Declaració de Nacions Unides sobre els drets dels pobles indígenes* i reflexionar, des d'un enfocament multidisciplinar, sobre l'exercici efectiu d'aquests drets. El curs va tenir una durada de 18 hores lectives, i hi van participar 6 ponents de l'àmbit del dret, l'antropologia i la cooperació. S'hi van matricular 25 persones que van valorar molt positivament el conjunt de les sessions del curs, celebrat a Barcelona (Escola Industrial), del 5 al 21 de maig.

Aportacions externes al projecte: 10.000 €
Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (100%)

- Una companya d'alterNativa ha estat convidada a participar en el Taller “Pobles indígenes i construcció de la pau: una recopilació de les millors pràctiques”, organitzat per l'Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans, la United Nations System Staff College (UNSSC) i l'Institut Català Internacional per la Pau (ICIP). Del 9 al 13 de novembre, Barcelona.

Difusió

III^a Mostra de Cinema Indígena

Amb l'objectiu de donar a conèixer les produccions audiovisuals dels pobles indígenes, i en col·laboració amb la *Coordinadora Latinoamericana de Cine y Comunicación de los Pueblos Indígenas -CLACPI-*, *alterNativa* presenta periòdicament una mostra de cinema indígena que serveix d'excusa per a reivindicar un espai propi de comunicació per als pobles indígenes, on exposar les seves problemàtiques des de dins i reivindicar el respecte dels drets que els són reconeguts.

En el marc de la tercera mostra s'han celebrat activitats com ara:

- reunions amb institucions per a presentar el treball conjunt entre CLACPI i alterNativa, així com reunions internes de treball i avaluació
- Cine-fòrums a la Facultat d'Antropologia de la UB, l'Escola Superior de Cinema de Barcelona, Tànios Films i la UAB.
- 4 programes de projeccions entre els dies 3 i 5 d'abril, a la Sala Gran de l'Espai Francesca Bonnemaison de Barcelona, seguits de cine-fòrums amb la participació dels 8 convidats membres de CLACPI i/o realitzadors.

S'ha aconseguit un gran èxit de públic, amb un notable augment en relació a les dues mostres anteriors, fet que deixa preveure una quarta edició per al 2010.

Aportacions externes al projecte: 40.886,00 €

Ajuntament de Barcelona (58%)

Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans (42%)

Incidència institucional

Treball en xarxa

La Xarxa de Suport als Drets dels Pobles Indígenes formada per *Mugarik Gabe*, *Grupo de Trabajo Intercultural Almaciga*, *ACSUD - País Valencià* i *alterNativa*, s'ha enfortit i segueix plantejant accions d'incidència política en defensa dels drets dels pobles indígenes, que properament es faran públiques sota el paraigua d'un "Observatori sobre els drets dels pobles indígenes".

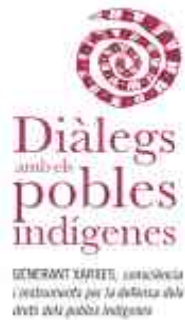
Generant xarxes, consciència i instruments per la defensa dels drets dels pobles indígenes (Diàlegs - II^a Part)

Projecte en curs

Duració d'1 any i mig, 2009-2010

En el marc de la Xarxa de Suport als Drets dels Pobles Indígenes de la que formem part, es van portar a terme activitats d'incidència social i política per la defensa dels drets dels pobles indígenes. Al novembre es van celebrar les jornades de debat "Drets Indígenes: reptes i compromisos comuns", que van propiciar la trobada de representants d'institucions públiques, d'ONG i moviments socials d'arreu de l'Estat amb quatre experts i líders indígenes. L'objectiu de les jornades va ser difondre els continguts de la "Declaració de Nacions Unides sobre els drets dels pobles indígenes" i del "Conveni 169 de la OIT" i reflexionar conjuntament sobre l'abast, compromisos i obligacions derivats de l'aprovació de "la Declaració" i la ratificació del "Conveni".

Fruit d'aquest projecte enguany s'ha editat i distribuït una **publicació** que es pot consultar a la web d'[alterNativa](#), així com un butlletí digital d'àmplia difusió.

Aportacions externes al projecte: 15.360,00€ Agència Espanyola de Cooperació Internacional (100%)

Participació en espais de debat

- IV Setmana de la Cooperació de la UAB, organitzades per la Fundació Autònoma Solidària. Hem participat amb una ponència a la taula: “*Pobles indígenes: drets territorials i drets humans*”. 6 de maig de 2009, Facultat de ciències de la UAB.
- Jornades sobre Desenvolupament sostenible a l'Amazònia, organitzades pel CEAM. Hem participat en una taula sobre “Procés històric i situació actual de les poblacions indígenes amazòniques” amb una ponència titulada “Mecanismes de defensa del territori en el marc de la Declaració dels Pobles Indígenes. Una experiència al Perú”. 6 de maig de 2009, Casa del Mar de Barcelona.
- S'han organitzat diverses activitats de formació i difusió a Cerdanyola del Vallès, Martorell i Barcelona:
 - Dones indígenes organitzades. Una experiència de treball local a Sololá,

Guatemala, a càrrec de Leonicia Pocop, directora de COINDI. Centre d'Informació i Recursos per a Dones de Cerdanyola, 20 de maig.

- Docu-fòrum “El cuento de la democracia” amb Leonicia Pocop, directora de COINDI a l'Auditori del Complex Educatiu Torrent de Llops de Martorell, 21 de maig.
- “Perspectiva indígena i perspectiva ecologista sobre el medi ambient”, a càrrec de Mònica Martínez Mauri, antropòloga. 28 de Maig.. Ateneu de Cerdanyola
- En el marc del programa “Cooperes?” organitzat pel Centre d'Informació i Assessorament per a Joves, hem fet una xerrada sobre la cooperació amb els pobles indígenes que fem des d'[alterNativa](#). 3 de novembre, CIAJ, Barcelona.

· Es continua participant activament al Consell de Cooperació de Cerdanyola del Vallès. Enguany també s'ha participat a la Festa de la Solidaritat amb una parada d'informació i venda de productes de comerç just.

· Enguany hem reprès la participació a la Comissió de Seguiment de Polítiques de cooperació de la FCONGD per tal de continuar fent incidència en aquest àmbit des de la nostra perspectiva de treball.

Xerrades

- S'han fet xerrades sobre temàtiques relacionades amb pobles indígenes i les àrees de treball d'[alterNativa](#) dirigides als voluntaris i col·laboradors.
- S'ha organitzat un docu-fòrum sobre l'Educació Bilingüe Intercultural entorn al documental “Iskay Yachay - Els dos sabers” (de Rodrigo Otero i Maja Tillman, Perú, 2005), la xerrada de Neus Buerba i la participació del públic assistent. L'activitat formava part d'un cicle entorn als Objectius del Mil·lenni, concretament sobre el dret a l'educació, organitzat per l'Ajuntament de Cerdanyola.

La comunicació

La web

És una de les eines comunicatives de l'entitat, on es publiquen les activitats que realitzem, donem informació sobre l'entitat i proposem materials documentals sobre els pobles indígenes. Disposa d'informació en català i en castellà.

S'hi troben diversos enllaços cap a webs específiques d'activitats o campanyes que impulsa **alterNativa**.

www.alterNativa-ong.org
www.cinemaindigena.alterNativa-ong.org
www.activitats.alterNativa-ong.org

L'acció mediàtica

Ens posem habitualment en contacte amb diferents mitjans de comunicació per tal de donar a conèixer la realitat dels pobles indígenes i denunciar les problemàtiques que els afecten. Sempre que ens és possible, proporcionem als mitjans de comunicació els testimoniatges directes dels representants indígenes que ens visiten. També fem difusió dels objectius de l'entitat i de les activitats públiques que organitzem.

·El diari **AVUI** publicava el 28 de maig un article sobre la diversitat lingüística pel qual ens va entrevistar com a font de documentació i en el qual ha aparegut un dels projectes d'**alterNativa**.

<http://paper.avui.cat/article/societat/127770/la/vostra/llengua.html>
 Notícia publicada al diari AVUI, pàgina 32. Dimecres, 28 de maig del 2008

·El diari **AVUI** publicava el 20 d'agost un article sobre la situació dels nadius al món en el marc de la Declaració de les Nacions Unides pels Drets dels Pobles Indígenes, en el qual s'ha mencionat la tasca d'**alterNativa** com a ONG catalana especialitzada en cooperació amb pobles indígenes.

<http://paper.avui.cat/article/societat/136833/nadius/assetjats.html>
 Notícia publicada al diari AVUI, pàgina 26. Dimecres, 20 d'agost del 2008

·S'han fet diverses aparicions als mitjans de comunicació locals de Cerdanyola del Vallès relacionades amb els projectes descrits.

Finançament 2009

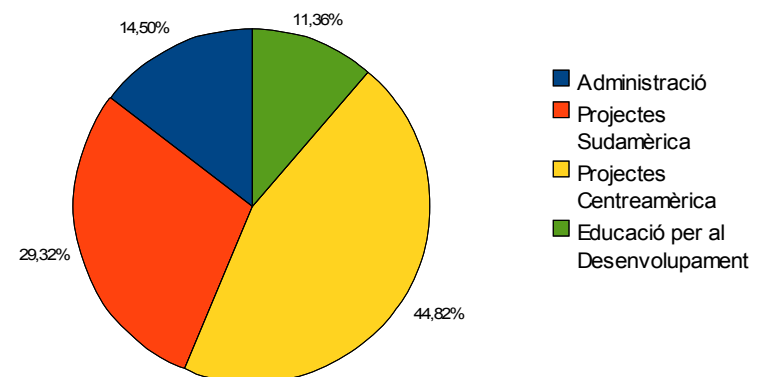
Per a **alterNativa**, la transparència en la captació i la gestió dels nostres fons és d'una importància vital. Això i el nostre treball són la base de la confiança de tots aquells qui han fet possible més de 40 projectes en més de 20 anys d'experiència.

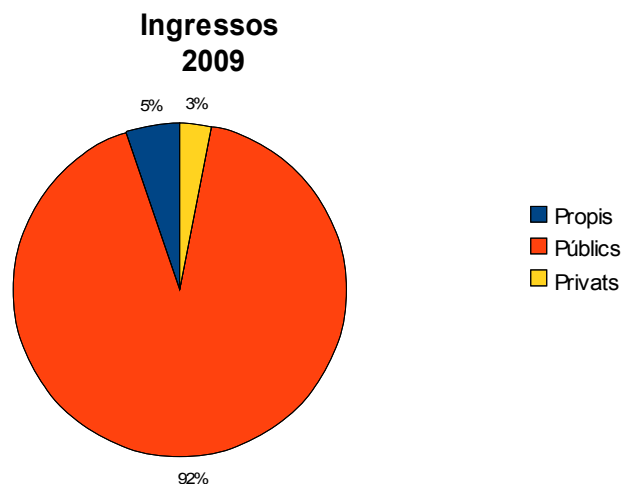
Per això, comptem amb aportacions de persones que, entenent i compartint la nostra filosofia de treball, han volgut col·laborar econòmicament amb la nostra organització, per tal de fer possible la realització dels projectes que impulsem a l'Amèrica indígena. De la mateixa manera, hem comptat amb les aportacions d'entitats públiques i privades.

DESPESES 2009

Administració	53.698,30	14,50%
Projectes Sudamèrica	108.546,23	29,32%
Projectes Centreamèrica	165.930,71	44,82%
Educació per al Desenvolupament	42.056,30	11,36%
TOTAL	370.231,54	

Despeses 2009

INGRESSOS 2009

Propis	19.305,76
Donacions	9.209,21
Quotes socis	7.104,00
Serveis prestats	1.642,49
Ingressos financers	1.349,89
Exercicis anteriors	0,17
Públics	339.983,66
Agència Catalana de Cooperació Des.	77.260,95
Ajuntament de Barcelona	244.567,42
Oficina de Promoció de la Pau i DDHH	11.500,00
Servei d'Ocupació de Catalunya	6.655,29
Privats	11.355,42
Fons Català de Cooperació	11.355,42
TOTAL	370.644,84
superàvit	413,30

Com col·laborar

La teva col·laboració també és important per a la defensa dels drets dels Pobles Indígenes. Què pots fer?

- Sol·licitar informació periòdicament a les ONG's, consultar les seves webs, biblioteques o publicacions i **difondre** aquesta informació al teu entorn
- **Exercir un consum responsable** i fer boicot a les multinacionals que més perjudiquen els Pobles Indígenes
- **Col·laborar** econòmicament o com a voluntari/a en una ONG que treballi amb Pobles Indígenes
- **Difondre la tasca d'alterNativa** entre els teus familiars, amics i coneguts; també ens pots donar les seves dades perquè els fem arribar informació periòdicament

Si comparteixes la finalitat per la que treballem amb il·lusió i dedicació, t'animem a col·laborar amb nosaltres per a fer possible la seva consecució.

Fes-te soci d'alterNativa!

Per contribuir a la tasca d'alterNativa Intercanvi amb Pobles Indígenes pots fer una donació de la quantitat i periodicitat que més et convingui. Recomanem aportacions mínimes de 20€ mensuals.

Envia'ns les teves dades personals per correu electrònic o ordinari, i escull la forma de pagament que més et convingui:

- Domiciliació bancària
- Xec nominal a favor d'alterNativa Intercanvi amb Pobles Indígenes
- Transferència o ingrés, al compte corrent de "La Caixa":
2100-0747-27-020020943

Fes-te voluntari d'**alterNativa**!

Per contribuir a la tasca d'**alterNativa** Intercanvi amb Pobles Indígenes pots fer-te voluntari en alguna de les següents àrees, o fer-nos arribar la teva proposta:

- *Difusió i sensibilització*: donar suport en les tasques organitzatives de les diferents activitats programades i en la preparació de materials comunicatius.
- *Centre documental*: donar suport en l'organització i difusió de la biblioteca, en la classificació i etiquetatge dels recursos i en la confecció de la base de dades informàtica.
- *Administració*: donar suport en les tasques de gestió administrativa de l'entitat.

No oferim possibilitats de voluntariat al terreny.

Envia'ns un e-mail amb una carta de motivació i disponibilitat, i et contactarem per a valorar la teva incorporació com a voluntari o voluntària a la nostra seu. Estarem encantats d'escoltar la teva proposta!

On contactar

Per contactar amb **alterNativa** Intercanvi amb Pobles Indígenes, pots dirigir-te a la nostra seu, trucar a la centraleta, enviar un correu electrònic o utilitzar la web de l'entitat. La seu de l'organització va canviar l'any 2007. Les nostres dades de contacte són:

c/ Compte d'Urgell, 36 1er 4a
08011 Barcelona
Tel. 93 443 17 35 - Fax 93 443 21 01

alternativa@alternativa-ong.org
www.alternativa-ong.org

L'horari d'atenció al públic és de dilluns a divendres de 10h a 14h i de 15h a 18h; cal cita prèvia.